

Norsk ingeniørmisjon i Nepal

AV GUNNAR SPILLING

Det er nå 32 år siden undertegnede skrev en artikkel i dette tidsskriftet om «Ingeniøren som misjonær». Den var et resultat av inngående drøftelser i en flokk yngre, kristne ingeniører i de nordiske land. Spørsmålet ble reist ut fra den innstilling om ikke nettopp en ingeniør med sin praktiske utdanning måtte kunne gjøre en spesiell innsats i misjonsarbeidet. Han burde være med blant de pionerer som trengtes for å bygge opp misjonslandenes infrastruktur og industri i den tekniske ekspansjonsperiode disse land nå beveget seg inn i. På et møte i Finland i 1953 ble formulert konkrete muligheter for ingeniørens spesielle misjonsinnsats knyttet til utøvelsen av sitt yrke:

1. Muligheter for å yte misjonærene eller misjonsselskapene konsultativ teknisk hjelp.
2. Muligheter for å grunnlegge industri på misjonsmarkene når misjonsselskapene eller grupper av kristne personer i hjemlandet står som eier av slik virksomhet.
3. Muligheter for å utøve teknisk virksomhet på misjonsmarkene ved at den kristne ingeniør tar ansettelse i offentlige etater eller eksisterende privat virksomhet.

1. Forsøk på realisering.

Det første alternativ var det mest enkle og oversiktlige, idet det kunne baseres på bopel i hjemlandet. Tanken var å yte misjonsselskapene konsultativ teknisk hjelp til aktuelle oppgaver på misjonsmarkene og derved spare dem for utgifter ved vanlig konsultasjon. Høsten 1946 ble det sendt en skriftlig henvendelse til Egede Instituttet, som videresendte den som en melding til misjonsselskapene. Den ble referert i de respektive organer, men det kom ingen reaksjon, og dermed stoppet saken. Dette viser hvor fremmed et slikt spørsmål var for datidens misjonsledelse. Dette var ikke så underlig når en tar i betraktning den oppbruddsstilling norsk misjon befant seg i etter verdenskrigens omkalfatringer på de fleste misjonsfelter og med stengning av grenser. I det tradisjonelle misjonsarbeid før krigen var jo misjonæren i mange tilfelle både arkitekt og ingeniør, og et

reelt behov for en ny yrkesgruppe ved siden av teologen, læreren og legen var enda ikke oppstått.

Misjonstanken var imidlertid ikke sluknet i en stadig voksende flokk av kristne ingeniører som var opptatt av sitt forhold til misjonskallet. Interessen flyttet seg over på det annet alternativ, som bygget på det atskillig mer effektive å la den tekniske konsultasjon foregå i misjonslandet. Først i 1957 kunne tanken gjøres om i handling, nemlig da en av de kristne ingeniører som hadde deltatt på de nordiske ingeniørmøter, som ferdig utdannet sivilingeniør ved N.T.H. meldte seg til misjonærtjeneste. Han het Odd Hoftun, og kallet kom via den norske sykepleier Ingeborg Skjerven, som var blitt ansatt ved Tansen hospital i Nepal, hvor man trengte en allsidig ingeniør i forbindelse med bygging av nytt sykehus. Det var The United Mission to Nepal – UNMN – som stod bak dette prosjekt. Fra denne beskjedne start i Tansen fulgte i de kommende år en rivende utvikling på slettelandet lenger syd under full realisering av målsettingen ingeniøren som misjonær.

Det bør tilføyes at dette skjedde før uhjelpsbølgen for alvor skyllet over Vesten og fikk de rike nasjoner til å gi teknisk-økonomisk hjelp til den tredje verden, og lenge før de norske misjonsselskaper systematisk innlemmet ingeniører, økonomer og andre fagfolk i misjonærstaben. Den tekniske misjonsinnsats som ble initiert ved Odd Hoftuns reise til Nepal, må ansees som så unik, at den fortjener en omtale i NOTM.

2. Arbeidsrammen i The United Mission to Nepal

Nepal var et lukket land for utlendinger helt til 1950, da behovet for hjelp utenfra førte til at landets grenser ble åpnet etter beslutning av kong Birendra. Kongen tok selv ledelsen i en serie tiltak med sikte på å føre det primitive og nærmest middelaldrige land inn i en moderniseringsprosess. Han siktet mot en progressiv nasjon med medlemskap i FN og andre internasjonale organisasjoner, med inngåelse av nye avtaler med nabolandene og etablering av ambassader i andre land. Selv om denne utadvendte holdning ikke omfattet kristen misjon i Nepal, var det mange misjonsselskaper som likevel så muligheter for å gjøre en innsats knyttet til den omfattende utviklingshjelp Nepal ville trenge.

Dette førte til opprettelsen av The United Mission to Nepal som et fellesorgan for 8 kirker i form av en internasjonal og interkonfessionell organisasjon. Dette skjedde i 1954, og siden har antall med-

lemskirker økt raskt, slik at UMN i dag eies av 37 kirker fordelt på alle verdensdeler, hvor Norge er representert ved Tibetmisjonen. Ved utgangen av 1985 var UMNs misjonærstab 387, hvorav 22 fra Norge. Det er forbudt for utlendinger å bygge kirker i Nepal og likeledes å drive offentlig kristen forkynnelse for å vinne proselytter. Derfor omfatter misjonærstaben ingen prester. UMNs budsjett for 1985–86 viser følgende hovedsektorer for arbeidet:

Økonomisk utvikling	41,5%
Helsetjeneste	40,0%
Utdannelse	6,5%

De resterende 11% medgår til administrasjon. Budsjettsum utgjør ca. USD 4.5 mill. I en nærmere spesifisering av de enkelte sektorer er i denne sammenheng posten økonomisk utvikling den sentrale med hovedpunktene industrielle vekstsentra, utvikling av landområdene med bl.a. bygging av hydroelektriske kraftanlegg. Forøvrig inngår en rekke andre oppgaver som skogfornyelse, veterinærvirksomhet, jorddyrking, biogassanlegg, m.m.

3. Industrireising og kraftutbygging

Dette er de sektorer innen den økonomiske utvikling hvor norske ingeniører med medhjelpere har gjort den mest markante innsats med Odd Hoftun som den ideskapende og dynamiske leder. Han kom til Tansen i 1957 og startet på byggearbeidene på sykehuset. For å få arbeidshjelp ble det satt igang opplæring av den lokale befolkning. Det ble samtidig opprettet leseklasser. Hoftun tok videre opp tanken om en yrkesskole med henblikk på industrireising og kraftutbygging i Andhikoladalen. Regjeringen ble kontaktet, og den ønsket at kraftutbyggingen skulle starte lenger nede i dalen i elven Tanau, hvor kommunikasjonene var bedre, og hvor den gamle handelsby Butwal befant seg med et stort kraftbehov. Et større skogbevakst område ble stilt til disposisjon der dalen slutter og slettelandet begynner. Her startet man et program for industrireising og yrkesopplæring av unge menn mellom 15 og 18 år. Siktepunktet var opplæring og produksjon frem til industribedrifter som kunne stå på egne ben økonomisk.

En formell sammenkobling av undervisning og produksjon var noe nytt både for UMN og for regjeringen, og resultatet ble en langvarig drakamp mellom Ministry of Education og Departement of Cottage Industries om hvilket departement Butwal Technical Institute skulle høre inn under. Den endelige løsning på striden ble at in-

stituttet ble plassert under industridepartementet. Det ville ha medført en kjedelig komplikasjon hvis yrkesskolen skulle følge reglementet for et fakultet! En sterkt medvirkende årsak til avgjørelsen var den kompetanse som forslagsstilleren hadde lagt for dagen. De første byggearbeider startet med øvede folk fra Tansen.

Odd Hoftuns neste forutsetning for industrireisningen var at den i størst mulig utstrekning skulle baseres på brukte maskiner og annet brukt utstyr fra Norge. Transportveien ble med båt til Calcutta og derfra med lastebil eller tog til Butwal. Til å forestå dette arbeid ble opprettet en «sendemenighet» for de samlede materialleveranser fra Norge. Flere industribedrifter på Østlandet ble snart store leverandører av maskineri og industrirekvisita som ble overflødig ved moderniseringer, og flere kraftselskaper stilte til disposisjon utskiftede turbiner, generatorer og linjemateriel. Alt ble gitt gratis, i mange tilfelle under forutsetning av at mottakerne sørget for demonteringen. Båttransporten startet med gratis forsendelse av 170 tonn til Calcutta, og siden har det gått en regelmessig strøm av maskinelt utstyr til Butwal.

Hensikten var å bygge en mekanisk basisindustri, som både skulle produsere forskjellige produkter for det nepalesiske innlandsmarked og maskinelt utstyr og linjemateriale for UMNs kraftutbygging. Til det sistnevnte arbeidsområde hørte den nødvendige overhaling og kontroll av brukt utstyr før det ble tatt i bruk for de nye oppgaver. På kort tid er det foruten den mekaniske basisindustri bygget flere andre fabrikker, så som møbelfabrikk og finerfabrikk, sistnevnte som den første i sitt slag i denne kant av verden. Finerfabrikken er basert på know how og brukt utstyr fra Lumber & Co, Kristiansand, og prosjektet ledet av en pensjonert driftsleder fra dette firma. Industrisentret Butwal utgjør idag det ene av to slike sentra i Nepal og beskjeftiger 500 ansatte og med nepalesisk ledelse.

Kraftutbyggingen ble organisert i Butwal Power Co. Den første kraftstasjon i Tinau fikk som pilot plant beskjedne dimensjoner, 50 kw, med neste byggetrinn 500 kw. Dette var stort nok til å gi et vesentlig bidrag til dekning av behovet i Butwal. Det viktigste utbytte av utbyggingen i Tinau var likevel den erfaring disse prosjekter ga i bygging og drift av kraftstasjoner under vanskelige forhold. Dette dannet en basis for å fortsette kraftutbyggingen i større skala. Nepal har fjell og elver nok, men topografien tillater ikke store damanlegg som i Norge, hvilket bl.a. ville medføre neddemming av uunnværlig oppdyrket mark. Kraftstasjonene må derfor baseres på vekslende

vannføring gjennom året fra full maskinutnyttelse i regntiden til halv utnyttelse i den tørre årstid. De norske ingeniører har vunnet anerkjennelse som pionerer i kraftutbygging i Nepal og har fått en viktig posisjon i regjeringens plan for elektriseringen av Nepal. P.t. er man i full gang med det prosjekt som Odd Hoftun fremkastet ideen til under de første år i Tansen, Andhikholaprojektet.

Andhikholaprojektet kan også betegnes som Nepals Mesna kraftstasjon. Mesna kraftstasjon, Lillehammer, er i de siste årene blitt modernisert ved full automatisering. Derved er det gamle, maskinelle utstyr blitt frigjort og gitt som gave til utbyggingen i Nepal. Etterat 3 generatorer og turbiner er blitt overhaldt i Butwal, vil de bli montert i en kraftstasjon sprengt inn i fjellet med samme fallhøyde og vannmengde som i Mesna.

Det er et viktig poeng både ved kraftutbygging og industrireising basert på brukt utstyr at ikke bare investeringen og derved også produksjonskost blir lavere, men at kraftstasjoner og fabrikker blir lettere å betjene og vedlikeholde. Det er et realistisk grunnlag for industrialisering av et jordbruksland. Det er naturlig at også Norad støtter slike prosjekt økonomisk.

4. Yrkesopplæring som basis for misjon

Det prinsipielle siktepunkt for den differensierte aktivitet i Butwal er å forme mennesker for en meningsfylt fremtid og med kristen tro. Det har vært nedlagt et betydelig arbeid i oppbyggingen av et kvalifisert miljø. Man måtte forutsette at mange av de gutter som ble inn tatt til opplæring, ikke ville egne seg. De forsvant gjerne etter hvert. På det første kull kom 15 læregutter godt igang og vokste til 25. Underbringelse på stedet var selvsagt nødvendig, og det ble bygget et internat i tilknytning til misjonærenes boligkvarter. Selve opplæringen ble gjennomført etter rotasjonsprinsippet, d.v.s. å arbeide en tid i de forskjellige avdelinger for å oppnå en viss allsidighet for fremtidens oppgaver.

Når det gjelder kristen tro, foretok misjonærene etter de første par prøveår en evaluering, hvor det ble konstatert at Gud hadde lagt grunnen og åpnet for tallrike anledninger til vitnesbyrd og tjenester. Her var ingen vanlig misjonærforrykning, men vitnesbyrd gjennom daglig oppførsel, arbeidsprestasjoner og miljø. Til tross for senere skuffelser med et større antall elever og en mer kritisk holdning etter organisering i fagforening, viser en oppsummering mange velutdannede, kristne fagarbeidere. Flere av dem har senere medvirket

til å etablere egne, konkurrerende bedrifter eller reist og tatt stilling f.eks. i hovedstaden med etterfølgende avansement til innflytelsesrike stillinger i nye regjeringsorganer for utvikling og industrireising. På forespørsel anbefaler Hoftun gjerne utdannede kristne nepalesere å ta stilling i andre foretak, hvor de kan virke gjennom sitt kristne vitnesbyrd. I egne bedrifter foretrekker han istedet å ta inn folk som trenger å møte det kristne vitnesbyrd.

Samtidig er «industrimisjonærene» langt fra blåøyde, men ser klart i øynene de praktiske begrensninger for et kristent vitnesbyrd på en arbeidsplass. Selv om naturlige muligheter melder seg, så arbeider man sammen med mennesker som er betalt for å utføre sitt arbeid og må konsentrere seg om å gjøre en god jobb. Dette begrenser muligheten for en fri samtale hvor den ansatte er motivert for å lytte til vitnesbyrdet. Forholdene er i så henseende ikke annerledes enn i en industribedrift i Norge.

5. Under nepaliledelse

UMN har den klare policy at det enkelte økonomiske foretak på alle ledd skal ledes av nepalesere. Det ville vært urealistisk å tro at det gikk knirkefritt for en ung nepaleser etter en relativ kort utdanning og liten erfaring i å lede, å overta ledelsen av en bedrift. Noen av dem fikk etter utdannelsen i Butwal en kortere akademisk tilleggsutdanning i utlandet. Som eksempel kan nevnes en 27 årlig nepaleser som etter en slik utdanning overtok direktørstillingen ved Butwal Technical Institute. Tidspunktet falt sammen med at UMN-lederne reiste på ferie. Han hadde derfor ingen å støtte seg til da det brøt ut en streik blant elevene i forbindelse med klage på kosten. Nå prøvde man å sette den nye leder på prøve. I dagevis ble direktørkontoret fylt av opptil 60 streikende. Konflikten ble først bilagt etter at distriktssjefen ble trukket inn, og ga de streikende et ultimatum om å avslutte streiken eller forlate stedet. Etter denne redningsaksjon gjorde den unge nepaleser følgende refleksjoner: «Da jeg fikk denne stilling med en sterk økning av lønnen, lurte jeg på hvorfor jeg skulle ha alle disse pengene. Men nå begynner jeg å forstå hva jeg er betalt for.»

Nepaliseringen av ledelsen bragte misjonærene i en ny situasjon ved at de måtte underordne seg unge ledere som nesten alltid hadde mindre erfaring enn dem selv. Dette er jo en generell utvikling i misjonsarbeidet, men problemet har utvilsomt aksentuert seg sterkere i bedriftssammenheng enn i en kirkelig struktur. I UMN drøftet

man inngående den nye situasjon ved å være nr. 2 og de fremtidige prinsipper for samarbeid. Man måtte for det første respektere den nepalesiske lederstil, som var mer paternalistisk enn den vestlige uformelle og kameratslige omgangsform. Samarbeidet sett fra misjonærens side måtte omfatte disiplin og punktlighet i en lojal holdning overfor sjefen. En hver leder trenger anerkjennelse, og aller mest der den nasjonale nybegynner blir overordnet erfarne, utenlandske driftsledere. Forholdet til det kristne vitnesbyrd innflueres også, i det det må inngå i en korrekt innordning under ledelsen og reglementet på arbeidsplassen.

6. Nye organisasjonsformer

Et land som nylig var blitt åpnet for vestlig innflytelse, måtte finne seg i etter hvert å ta imot det gode med det onde. Det gode omfatter all den utviklingshjelp som har strømmet til Nepal og som representeres ved de mange internasjonale organisasjoner som har etablert seg i hovedstaden Kathmandu. Det er tydeligvis blitt et populært land å yde støtte til og oppholde seg i, hvilket understøttes av de mange hoteller som allerede er bygget og de mange internasjonale konferanser som henlegges til Nepal. Til det mindre positive hører Vestens nye strømninger, som også finner innpass i nepalesiske miljøer, så som kritikken av teknologiens dominans og påpeking av den uheldige virkning av industriutbygging. I arbeidslivet har meldt seg kravet om langtidsplanlegging og de ansattes medbestemmelse. For UMNs vedkommende har disse bølger vært avreagert på en positiv måte, slik at virksomheten kunne gå styrket inn i fremtiden.

Det har heller ikke vært til å unngå at det statlige byråkrati fikk en rask vekst med mange meningsberettigede instanser, hvilket medførte mer langvarige og kompliserte forhandlinger om det enkelte prosjekt. Hertil kom politisk uro og spenningsmomenter under den intense moderniseringsfase Nepal er kommet inn i.

Etter den vellykkede start i Butwal har den positive utvikling fortsatt – nå også i en ny konkurransesituasjon fra bedrifter under ledelse av folk som UMN selv har utdannet. Den naturlige reaksjon har vært utvikling av nye produkter ved introduksjon av ny teknologi og overlate de tidligere, enklere produkter til de nye foretak. For å stå sterkere i denne utviklingsprosess har man etter lange overlegninger inngått i et forretningsmessig samarbeid med norske bedrifter. Etter de første samarbeidsfaser har man nå dannet et aksjesel-

skap av de tre parter UMN, en norsk verkstedbedrift og regjeringen i Nepal med $\frac{1}{3}$ av aksjekapitalen på hver.

UMN har trukket de nødvendige konklusjoner for sin egen organisasjonsform. Større kompleksitet og økt aktivitet krever en større grad av planlegging og beslutninger i Nepal, hvor initiativet må forventes i stadig økt utstrekning å komme fra nepalesere, individuelt og grupper, samt fra sentralt regjeringshold.

UMN kan idag fremlegge en omfangsrik organisasjonsplan for sin virksomhet på den teknisk-økonomiske sektor, hvor det under Industrial Development, Butwal, er ført opp 8 forskjellige og selvstendige foretak.

7. Misjonsmetoden og resultatet

Som Tor Møgedal treffende uttrykker det i sitt historiske tilbakeblikk, ble Butwal Technical Institute en ny tilnæringsmåte i den kristne misjonshistorie. Her startet det ikke med å bygge en kirke, men lokale for yrkesopplæring og industri. Det skulle læres, trenes og produseres i et økonomisk selvunderholdende system. Lederen for The United Mission to Nepal, Howard Barclay, som besøkte Norge ifjor, uttrykte seg slik: «Misjonering i Nepal er å bygge landet». Evangelisering og skifte av religion er forbudt ved lov i Nepal. Men UMN har inngått avtaler med myndighetene som gir adgang til å drive humanitært arbeid og utviklingsarbeid i landet. «Vi ser ikke på dette som annenrangs misjonsvirksomhet. Alle vet hvem vi er, og gjennom det arbeid vi driver, viser vi kristen nestekjærlighet i praksis.»

I ulandshjelpens tidsalder er det riktig å peke på kvaliteten av det utviklingsarbeid som drives av UMN. Det har hele tiden vært ledet av et bosatt personell som er gått inn i en kallstjeneste og har lært seg landets eget språk. Også som bedriftsledere og som viktige kontaktpunkter overfor landets myndigheter er ingeniøren fortsatt misjonær med lønn og underhold etter UMN's regulativ.

Det koster noe for en nepaleser som blir en kristen. Det er mange vitnesbyrd om hvordan brudd på de strenge lover kan resultere i lange fengselsstraffer. Men i mange tilfelle forholder myndighetene seg passive uten å gripe inn mot et voksende menighetsliv, som ikke lar seg skjule. En nasjonal kirke i utkanten av Kathmandu samler hver lørdag – Nepals helligdag – fullt hus til en karismatisk preget gudstjeneste med aktiv kontakt mellom prest og menighet. Det synges, bees og lovprises, og gjennom de åpne vinduer går budskapet videre

til lyttende interesserte. Budskapet er sterkt bibelsk forankret. Det er en selvstendig nepalkirke som vokser frem uten å bli forvirret av de vestlige kirkers konfesjonelle spredning. Før gudstjenesten samles søndagsskoleklasser i og utenfor lokalet.

Utlendingene holder seg formelt unda den nasjonale kirke. Misjonærene i UMN støtter som enkeltindivid menighetsarbeidet på de steder hvor de arbeider. Ved sitt vitnesbyrd bidrar de til å bygge opp kristne miljøer. I Butwal drives to kristne skoler.

Ved vurderingen av norsk ingeniørmisjons innsats gjennom de første 30 år kan registreres et betydelig bidrag som er ydet til utviklingen av Nepal. Det kan derimot ikke fremlegges noen statistikk over resultatet i form av antall nepalesere som er blitt kristne som følge av dette arbeid, og som nå er engasjert i en nasjonal kirke i vekkelsens tegn. En slik statistikk finnes ikke, likesom det ligger i sakens natur at kirken går stille i dørene med tall. Også UMN har ved sine vitnesbyrd i ord og gjerning vært med å fremme denne del av Nepals utvikling.

KILDER

Gunnar Spilling: Ingeniøren som misjonær. NOTM 1954 s. 31.

Tor Møgedal: The Story of Butwal Technical Institute. Stensil januar 1983.

Intervju med Odd Hoftun, Vårt Land 8/2 1985.

Intervju med Howard Barclay, Vårt Land 8/6 1985.

UMN-litteratur:

Nepal and The United Mission to Nepal at a Glance.

Introducing Nepal and The UMN.

UMN Development Work in Nepal.